

ügyvédi és birói oklevéllel bíró egyénekkel kellene be-tölteni.

Ha valaki közhivatali pályára lép és az az ambi-ciója, hogy a magasabb, sőt a legmagasabb fokokba is feljusson, úgy szerezze meg a jogtudori fokot, tegye le az ügyvédi és illetve a birói vizsgát, hiszen a kvalifikációs törvénynek jól felfogott célja az, hogy az állam mentől képzetebb és tanultabb tisztviselőkhöz jusson, nem pedig az, hogy a leendő közhivatalnokok mentül ke-vezebb fáradsággal és tanulással mentül magasabb és jobban dotált állásokat érjenek el. És ezzel meg lenne oldva a 45 év előtt kilátásba helyezett nagy gyakorlati közigazgatási vizsga kérdése is.

És van még számtalan más mező, amelyre az ügy-védi kamarák évi jelentéseiben és felterjesztéseikben sok-szor rámutattak s melyeken az ügyvédi kereset fokozása találkozott a közérdekkel.

Én mindenkinek a meggyőződését tisztelem, termé-zetesen azokét is, akik a numerus clausustól várják a magyar ügyvédi karnak reorganizációját. De mégis arra kell kérnem az igen tisztelt Igazságügyi Minisz-ter urat, hogy tegyen egy kísérletet az általam ajánlott és már évek óta propagált irányban, mielőtt az ultima rációhoz nyul és a numerus claususnak bármi módjával és fájával megszünteti a szabad ügyvédséget.

Gondoljuk meg, hogy az ügyvédi karral való kísér-letezés, ha balul ütne ki — pedig féltő, hogy ez be fog következni, — nemcsak a magyar ügyvédségre lenne ki-hatással, de a magyar igazságszolgáltatásra is, pedig az igazságszolgáltatás nemzetünk legdrágább kincse, amely-lyel soha és semmi vonatkozásban ne kísérletezzünk.

Az ügyvédi munkaalkalmak szaporítása.

Az ügyvédi munkaterület kiszélesítését célzó törekvések olyan régiiek, mint maga az ügyvédség. Valamikor ez a kérdés nem volt par excellence kari probléma. A háborút megelőző év-tizedekben a magyar jogállam kiépítésének egyik feltételét lát-ták a jogvédelem extenzivitásának és szabadságának fejleszté-sében. Ma újból időszerű a téma, — de az idők változásával megváltoztak az okok, amelyek aktuálissá teszik.

A közhit és közigazság ama nagy egységét, amelynek ár-nyékában valamikor a szabadságjogok tisztelete és ennek ga-ranciájaként az ügyvédi jogvédelem erősítése elvi erővel ható posztulátum volt, az utóbbi években új, kiforratlan, de annál he-vesebben ható eszmék, célszerűségi szempontok, politikai jel-

szavak számtalan szertehulló, egymásnak ütköző egyéni vélemény parányaira bontották szét. Így történt, hogy az ügyvédi munkaalkalmak kérdése, amely valamikor — partikuláris kari érdekekkel csak halványan színezett — közéleti probléma volt: ebben az összefüggésében mind többet veszített virulens erejéből. Egy létéért élet-halál harcot vivő országban minden olyan szükséglet, amely nem gazdasági természetű, kiesik az érdeklődés köréből és a kielégítés sorrendjében messze háttérbe szorul. De éppen ezért, abban a mértékben, amint a kérdésnek e közjogi oldala veszített feszítő erejéből, másfelől a szükség nyomása alatt mind érezhetőbbé vált az ügyvédi közvélemény azon törekvése, amely a munkaalkalmak szaporításával már nemcsak a közérdek kielégítését, hanem a nyomorral küzdő ügyvédség felsegítését célozta.

Kétségtelen, hogy a téma kettős gyökerbe eresztvén zárlait, kettős szempontból vizsgálандó és ítélendő meg: általános közszempontokból és a kari érdekek szögéből. De ez a két érdek sohasem társzik össze, sőt magasabbról nézve egygye olvad. A modern társadalom, amely a munkamegosztást nemcsak gazdaságilag, hanem számos vonatkozásban irányító eszméinek gondozása terén is keresztülvitte: az ügyvédségben fejlesztette ki azt az organizmusát, amelyben jogérzete eleven erővel liktet. Nehéz időkben, mikor az egyén a maga ezernyi gondjával birkózva, a nemzet e nagy közös kincsét óvni képtelen, az ügyvéd az, aki minden porcikájával a jog levegőjében élve, a jog tiszteletének, minden támadásra ösztönös érzékenységgel rezonáló védelmezője és hirdetője. Innen van az, hogy ahová az ügyvéd lábát be nem teheti, ott hiányozni fognak a jogvédelem intézményes garanciái és mindig meg lesz a lehetősége annak, hogy ne a törvény mérlegén osztassék az igazság. A másik oldalról nézve, *a jog eszméjének minden talpalatnyi térhódítása egyuttal új, életadó humus az ügyvédségnek. Ha a jog területe nagyobb, akkor több és nagyobb az ügyvéd kenyere.*

E megfontolások vezetnek arra, hogy a ma oly égetően aktuális kérdés, az ügyvédi nyomorúság nagy problémájának megoldását a munkaalkalmak szaporításán keresztül keressük. Csodálatosképpen azok a feltörekvő energiák, amelyek évtizedes tespedés reakciójaként ma az ügyvédi közélet egész frontján felgyulladtak, a nagy eredményt egy mellékhadszíntéren, a szabad ügyvédség és a numerus clauzus harcában akarják kiküzdni. Pedig a numerus clauzus semmi megoldást nem hozhat: az ügyvédség túlszűfolttsága csak egy szimptomája az ügyvédség egészét pusztító veszedelemnek, nem pedig annak okozója, legkevésbé egyedüli okozója. A szám mechanikus korlátozása tehát csak egy tünetet támadna meg, legfeljebb a betegséget okozó számos okok egyikét, de a többi mélyebben fekvő góccokhoz nem ér. Másfelől, ha nem is osztom az ellentábor azon aggályát, hogy a numerus clauzus árnyékában egy szellemileg és erkölcsileg inferiórus nemzedék fog a falak közé bevonulni, — az egész intézkedésnek valószínűleg semmiféle megfogható hatása nem lesz — akkor is sulyosan aggályosnak lát-

szik az a modor és beállítás, amellyel a kar egyrészében e fél-szeg reform propagáltatik.

Mert ha a numerus clauzust a felsőbbség sua sponte intézményesíti, akkor nem történt más, minthogy egy jószándéku orvos korántsem végzetes, csupán alkalmatlan orvosságot, rendelt, amelynek alkalmatlanságáról meggyőződve, hamarosan új recepttel fog kísérletezni. *De ha ezt a nagyon problematikus kúrát helyén nem való páthosszal maga a kar követelné, úgy ez a törekvés az ügyvédi kar önzésének olyan ellenszenves gesztusa volna, amelynél merészebbet egyetlen foglalkozási réteg sem merne produkálni és amely beláthatatlan időre elvonná az ügyvédség egyetemének azt a féltve őrzött dekorumát, hogy a szabadságjogok önzetlen védelmezőjeként jelentkezhessek.*

Kétségtelen, hogy az ügyvédi pálya bajainak oka nem a felszinen keresendő. A főök az, hogy a gazdasági terület kisebb lett, hogy a megkisebbedett területen elszegényedett közönség élvén, kevesebb munkaalkalmat ad, más szomszédos területekről nagy beözönlések voltak, hogy a jogászai izü mellékfoglalkozások hallatlan erővel épültek ki és hogy e számos romboló tényező ellensúlyozásaként *eddig egyetlen lépés sem történt az existenzvitásában visszaszorított ügyvédség megmaradt munkaterületének intenzívebb kihasználására és új munkaalkalmak teremtésére.* Ha tehát segíteni akarunk, — et iam proximus ardet — akkor nem a tüneteket kell gyógyíttatni, hanem erre az igazi okra kell olyan hatást gyakorolnunk, hogy a megkívánt eredményt előidézze.

Az ügyvédi munkakör kiterjesztése kettős irányban képzelhető: új munkaterületeket kell felkeresni és a meglevőket erősebben kiaknázni. Az utóbbi törekvés a kisebb ellentállás elvénél fogva gyorsabban érhet eredményeket, ma tehát ez a fontosabb.

A *polgári peres eljárás* terén revideálni kell az értékhatárok felemelésére, a kötelező ügyvédi képviselőre és a jogorvoslatok korlátozására vonatkozó újabb rendelkezéseket. Minden főrekvés, amely az igazságszolgáltatás egyszerűsítése divatos jelszavával, az 1911:1. t.-c. hatalmas alkotásából tördel le egy darabot, a jogbiztonság egy-egy jelentős garanciáját szünteti meg, egyben az ügyvéd kereseti lehetőségeinek számát is csökkenti. Az értékhatárok felemelése és a jogorvoslatok korlátozása antiszociális: a szegényember kisebb substrátumú pere neki épp olyan fontos, sőt talán életbevágóbb érdekeket hordoz, mint a nagy gazdasági alany magasabb összegű jogvitája, — tehát elbírálása tekintetében egyenlő garanciákat kíván. A kötelező ügyvédi képviselőt határozott felemelése a szándékolt célt — a kisemberek ügyeinek olcsó elintézését — nem mozdítja elő, csak az ügyvéd kenyeréből morzsol le egy darabot. A bíróságok statisztikái igazolhatják, hogy a szegény ember alig perlekedik személyesen, — hiszen a szegényvédelem a pártfogó ügyvédek egész apparátusa rendelkezésére áll — de a nagykereskedő, a részvénytársaságok tömeges behajtási pereiket most már ügyvéd foglalkoztatása nélkül, cégvezetőikkel intéztetik el.

Hogy e laikus perbeli képviselők az eljárás egyszerűsítése helyett a tárgyalás milyen zavarát tudják provokálni, azt csak az tudja, aki a központi járásbiróság egyik perfelvételi napján, ügyvédtársaival együtt órákig volt kénytelen várni, míg előtte a cégvezető ur nagyszámu behajtási perét a kereskedői ékesszólás minden bőségével, de természetesen az anyagi és eljárási szabályok ismerete nélkül letárgyalta.

Régi kívánsága az ügyvédségnek, hogy a *közigazgatásban* az ügyvédi képviselet a mainál fokozottabban érvényesüljön. Az állam a mindenkori kormányok örök pszichológiájánál fogva nehezen határozza el magát arra, hogy közigazgatási tevékenységét is a jogvédelem garanciái érdekében kontradiktórius bírói eljárásnak vesse alá. Az igazság erejének azonban minden ellentállást lebíró szívós ereje van: ha 1896-ban a közigazgatási bírászkodás bárcsak legfelsőbb fokon és hézagos hatáskörrel minden ellenvélemény dacára intézményesített, úgy nem lehet már messze az az idő, mikor a közigazgatási bírászkodás az egész vonalon meghonosíttatik. Szükség van erre annál inkább, mert ma az adóügyek és a pénzügyi viták terén a gazdasági élet legfontosabb érdekküzdelméi folynak, másfelől a közigazgatási és pénzügyi jog materiális rendelkezései amugy is megtámadhatatlan fölényvel vértetik az államot a vele vitára kelő állampolgárral szemben. Ha az alsó- és középfoku közigazgatási bírászkodás, a nyilvánosság, szóbeliség és az ügyvédi közreműködés közjogi biztosítékai mellett, a vámügyi és jövedéki eljárás nyilvánossága az ügyvédi jogsegély bevezetésével, végül a legfelsőbb közigazgatási bíróság előtti tárgyalás nyilvánossága és szóbelisége intézményesíttetik, akkor a jogállam kiépítésében hatalmas lépést tettünk. Nekünk, ügyvédeknek ezt a nagy reformot annál sürgetőbben kell követelnünk, mert *a széles területen kiépített közigazgatási bírászkodás sokkal nagyobb területeket nyit meg, mint az egész peres, vagy büntető eljárás.*

Addig is, míg ez a reform megvalósul, kívánatos volna, hogy megváltozzék az a hatósági mentalitás, amely ahelyett, hogy — mint a bíróságoknál — az ügyvédet, mint egyenjogú tényezőt tisztelné, valami kellemetlen, felesleges és alantas látogatóként kezeli. A közigazgatási hivatalok e teljesen indokolatlan exkluzivitása, — amely egyébként néhány kartárs előtt tulzott előzékenységre változik — az oka főleg annak, hogy a közigazgatás, pénzügyi igazgatás, vámjövédéki és adóügyek mindenkor olyan vidékek voltak, ahol néhány konkvisztádor kalandozásán kívül, az ügyvédség lábát megvetni sohasem tudta.

Ahol félnek a pandurtól, ott elszaporodnak a szegénylegények. A legkülönbözőbb köntösben jelentkező *zugírások*, sőt iparendély és teljes nyilvánosság mellett működő adóirodák, italmérési és jövedéki tanácsadók ágálnak itt és bátorítólag hatnak a zugírászat egész területére. Akik valamikor csak titkon, megvetetten működtek, ma teljes világításban jelentkeznek és bizalmas információkkal és beszélgetésekkel szemérmet

lenül azt a látszatot kívánják a közönség előtt kelteni, mintha az ő összeköttetések és ismeretségeik volnának egyedül alkalmasak a siker elérésére.

Misem természetesebb, minthogy a publikum, amely nem az etika mérlegén méri érdekeit és amely az ügyvédben is lényegében nem az igazság bajnokát, hanem a maga praktikus igazának eredményes védőjét akarja látni: ügyének vitelét szívesebben bizza arra, aki nyíltan hirdeti, hogy az igazság bizonytalanul gördülő szekerét a maga furfangos kenőcsével kenegetve tereli a kívánt irányba, mint a méltóságára büszke ügyvédre, aki a törvény és tudomány — a köztudatban megfogyatkozott erejünek tűnő — fegyverén kívül, megvetéssel utasítja vissza minden más eszköz használatát. A tömegpszichózis teremtette legegőben ma már nemcsak a közigazgatás, hanem a polgári peres és perenkívüli eljárás, különösen pedig a telekkönyvi ügyek terén is a zugírászat oly eleven erővel él, hogy mikor az ügyvédek százainak megélhetése teljesen problematikussá vált, ugyanakkor ez a közélet erkölcstelenségére építő és hivatkozó iparág virágkorát éli.

Legrombolóbb hatása a zugírászatnak az a fajtája, amely törvényes privilégiummal működik: a *községi és körjegyzők* az 1904:XI. t.-c. szerint annak ellenére, hogy köztisztviselők, akik illetményeiket az állampénztárból kapják, jogosultak a közönség részére jogászai magánmunkálatokat végezni és ezért díjazást kérni. A legillójalisabb verseny ez, mert a községi jegyző, aki a faluban az államhatalom egész impériumának megtestesítője, e tekintélyénél fogva természetesen elérhetetlen konkurrens az ott letelepedni merő ügyvédnek. A legfontosabb magánjogi szerződéseket, végrendeletet, a telekkönyvi ügyek nagyrészt ezek a jegyzők végzik, természetesen kellő jogi tudás és a jogászai felelősség minden érzéke nélkül. Az állam nemcsak ügyvédellenes felfogásának adja tanujelét azzal, amikor ez állandóan panaszolt visszaélést fenntartja, de vajmi kevés megértést tanúsít a falusi nép szükségleteivel szemben is. A preventív jogvédelem alapja, nemcsak a jogrendnek, hanem az egyéni érdek védelmének is: amikor az állam jogi szakértő helyett jogi kuruzslóhoz küldi a falusi embert, akkor az örökös jogvitáknak és költséges pereknek teszi ki őt. Az az ellenvetés, hogy a jegyzői munka olcsóbb, mint az ügyvédi, nem áll meg. Ma számszerűleg sem dolgozik drágábban az ügyvéd, mint az egyébként fix állami javadalmat élvező községi jegyző, másfelől pedig a rosszul elintézett ügy mindig a legdrágább: a teljes anyagi tönkretétellel is járhat.

A jogrend első feltétele, hogy jogi vonatkozásokkal kapcsolatos életviszonyok rendezésére szoruló fél csak tanult és felelős jogismerő tanácsához fordulhasson. Az ügyvédi képviselést kizárólagossága — csak úgy, mint az orvos védelme a kuruzsló ellen — nemcsak a kar, hanem elsősorban a közönség érdeke. Szüntelenül követelnünk kell ezért az 1904. évi XI. t.-c. revíziójával a községi és körjegyzők magánmunkálatainak tiltását. E kívánság teljesítése esetén a városokba zsufolt ügy-

védség elszéledne a vidéken, ott könnyebb megélhetést találna, de emelné egyuttal a falu elhanyagolt jogi kulturáját. A legszigorubbán üldözendő volna a zugírászat minden egyéb megjelölése is. Kamaráink fokozzák ideirányuló nyomozó és adatgyűjtő munkájukat, a törvényhozás pedig az 1912: LIV. t.-c. büntetési tételeinek szigorításával — a pénzbüntetés emelésével, visszaesés vagy üzletszerűség megállapításánál feltétlenül kiszabandó fogházbüntetéssel — teremtsen rendet. A munkaaltsalmakért vivott harcban, mielőtt új mezők felé néznénk, vissza kell hóditanunk ezeket a megszállott területeket és meg kell tisztitanunk ősi birtokunkat azoktól, akik jog és erkölcs ellenére oda betolakodtak.

Az okirati kényszerről szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmat fog adni arra, hogy idevágó pozitív reformok is intézményesítsenek. Kivánnunk kell, hogy mindazon ügyletek, amelyek érvényességéhez a törvény okirati formát kíván meg, csak kir. közjegyző vagy ügyvéd közreműködése mellett legyenek létesíthetők. Az okirati kényszer alapgondolata éppen az hogy a feleknek a célba vett jogügyletet illető szándékát és feltevéteit híven és szakszerűen csak az írásban lefektetett megálapodás tükrözheti: viszont csak ügyvédi vagy közjegyzői közreműködés lehet garancia arra, hogy a felek megegyezésé: a jogügylet lényeges kellékeivel együtt az okirat híven és szakszerűen tartalmazza.

Ime, mennyi chance, lehetőség, pedig egy tapodtat sem tértünk le arról a területről, amelynek őrzése és gondozása legsajátabb jogunk! A kézérdek világosabb felismerése, több megértés a jogalkotó tényezők részéről, több szigorúság a földünket irtó orvvadászokkal szemben: és akkor nem kell a közép-korból itt felejtett módszerek idézésével az ügyvédség feltámasztásán kísérletezni.

A perspektiva határtalanná nyílik, ha új, okkupálható területek felé nézünk. A fantázia korlátok nélkül csaponghat és ha itt csupán egy irány felé mutatok, teszem azt főleg azért, mert annak kijelölésében már értékes előmunkálatok folytak.

Az 1911. évi ügyvédyűlés alapos diskusszió után kívánatosnak mondotta ki azt, hogy *a bíróságok a peren kívüli ügyek nagy részétől mentesítsenek és ezek az ügyek az ügyvédekre bizassanak*. Az 1911. évi jogászyűlés ugyanerre a konkluzióra jutott, azzal a különbséggel, hogy a szervezeti kérdés tekintetében (kire bizassék az így elveszt tennivalók ellátása) nem határozott. A legegyszerűbb gazdasági kalkuláció is fölösleges fényűzésnek minősítheti eljárási jogunk rendszerét, melynél fogva a bíróságnak kell foglalkoznia olyan ügyekkel, amelyben jogi vita egyáltalán nincs és amelyek lényegében nem irányulnak egyébre, mint hogy a felek előzetes kérdésekben kompromitáljanak, vagy bizonyos tények fokozott hitelességgel tanusítsassanak. Az ilyen inferioris funkció sohasem használí a bíróságok tekintélyének, ma pedig ez a tehermentesítés egyenesen életkérdése a bírósági szervezetnek, mert köztudomásu, hogy tulterheltségük miatt, különösen az alsóbíróságok már

a csőd szélén állanak. *Egyetlen egy incidentális intézkedés* — szervezeti egyszerűsítés, jogorvoslatok korlátozása vagy ügyviteli módosítások — *sem fog annyit könnyíteni a bírósági szervezet tulleheltségén, mintha a peren kívüli teendőknél azt a nagy csoportját, amelyet célszerűségi szempontok arra alkalmasnak találnak, elvisszük a bíróságtól.*

Igy mentesíteni lehetne a bíróságot mindazon ténykedésektől, amelyeket a polgári perrendtartás szerint az előleges bizonyítás, okiratok megsemmisítése, holtta nyilváníthatás vagy lakbér felmonáási eljárás körül végez. A bíróság itt tisztán mechanikus funkciót teljesít. — ezt ugyanazzal a megbízhatósággal olcsóbban és gyorsabban az ügyvéd is elintézhetheti. Ügyvéd járhatna el bírói megbizottként azokban az ügyekben is, amelyeket az 1894:XV. t.-c. szerint a hagyatéki bíróság végez — a perre utasító végzés meghozatalának szakáig. A bíróságnál maradna a hagyatéki zárlat és egyéb biztosítási intézkedés elrendelésének joga.

Ez nemcsak a bíróságok érdeke, hanem ugy közvetlen, mint reflex hatásában a jogkereső közönség érdeke is. A perenkívüli ügyek nagy része természeténél fogva nemcsak az objektivitást posztulálja, hanem olyan fórumot, amely a tárgyilagosság megőrzése mellett közvetítő, kiegyensúlyozó tevékenységet fejt ki. Erre a bíró alkalmatlan — az ügyvéd predestinált. Közvetve előnye lesz a köznek abból, hogy az alárendelt funkciók teljesítésétől felszabadult bírói szervezet azt a munkát végezheti, amelyre hivatott: az igazság kiszolgáltatását.

Az ügyvédség idevágó gondolatainak hasznosítása tehát nemcsak a nemzet egyik legértékesebb rétegét megmentő akció sikerét jelentené, de szerteágazó hatásában korszerű és szinte elkerülhetetlen igazságügyi reformmá szélesedhetne. Áll e vonatkozásban is az, amit cikkemben az egész vonalon igyekeztem világossá tenni: *hogy az ügyvédi munkaalkalmak szaporítása egyetlen ízében sem egyoldali kari érdek, hanem a közönség érdekvédelmének legfőbb biztosítéka és a jogállam egyenes posztulátuma.*

Dr. Varannai István.

Az Országos Ügyvédszövetség első vándorgyűlése Balatonfüreden, 1927. évi szeptember hó 22-től 25-ig. Huszvévi hallgatás után ismét országos ügyvédgyűlésre ül össze Magyarország ügyvédtársadalma. A szervezkedésében egyre fokozódó lendülettel kibontakozó Országos Ügyvédszövetség elhatározta, hogy a magyar ügyvédi kar helyzetének megvitatására és kívánságainak hatályosabb érvényesítésére, valamint a magyar ügyvédséget közelebről érintő jogi kérdések megvitatására évenként vándorgyűléseket rendszeresít, az első vándorgyűlést pedig, amelynek védnökéül dr. Pesty Pál m. kir. igazságügyminisztert kérték fel, már ez évben, szeptember hó 22-től 25-ig Balatonfüreden rendezi. A vándorgyűlés rendezőbizottsága dr. Fittler Dezső m. kir. udvari tanácsosnak, a Szövetség másodelnökének vezetésével a nyári szünet alatt befejezte e nagyjelentőségű kari esemény szervezési munkálatait.

A résztvevők 1927. évi szeptember hó 22-én érkeznek Balatonfüredre és aznap este ismerkedési estélyre gyűlnek össze,

